

Förstudierapport

Tematiskt tillägg för

Kust och Skärgård

Projektbeställare Kommunstyrelsen
genom Kent Gullberg
(SBF-chef)

Projektledare Anton Bergman

Datum 2017-09-27

Version 1.0

Projekt-, ärendenr. Dnr. KS 2017/0258

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
1.1 Tidigare ställningstagande.....	3
2. Syfte och mål	3
4. Förutsättningar	5
4.1 Nuvarande markanvändning.....	5
4.2 Nationella och regionala intressen	5
3.3 Planer och program.....	6
3.4 Natur- och kulturmiljö samt friluftsliv	7
3.5 Kommunikationer	7
3.6 Service	8
3.7 Tidigare inventeringsarbeten.....	8
5. Preliminär tidplan och kostnader.....	9
6. Risker	10
7. Förvaltningens slutsatser.....	10

I. Bakgrund

Denna förstudie avser ett tematiskt tillägg till den föreslagna översiktsplanen, med fokus på kust och skärgård. Det tematiska tillägget ska tydliggöra kommunens avsikter gällande planeringen av kommunens kust och skärgårdsområden och tas fram genom bred dialog med berörda.

I.1 Tidigare ställningstagande

I samband med arbetet att ta fram den nya översiktsplanen för Österåkers kommun har behovet av ett förtydligande gällande utvecklingen av kust och skärgårdsområdena uttrycks. Förtydligandet av utvecklingen föreslås vara i form av ett tematiskt tillägg med fokus på kusten och skärgården.

I skärgården finns tidigare framtagna planprogram för Ljusterö och Mellansjö samt Östanå, Rolskaskulla och Wira. Att ta fram en plan för kusten uttrycks även i gällande översiktsplan samt i de lokala miljömålen. Vidare finns det ett uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för grön- och blåstruktur. Arbetet med grönstruktur påbörjades hösten 2017 och blåstruktur påbörjas 2018. Det pågår även arbete med en VA-plan som beräknas antas 2018.

2. Syfte och mål

Syfte: Det tematiska tillägget ämnar skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar utveckling av kust- och skärgårdsområdena i kommunen.

Mål: Projektets mål är att ta fram ett tematiskt tillägg med koppling till den nya översiktsplanen för Österåkers kommun 2040 som är under framtagande. Planen ska beskriva områden där hänsyn behöver tas samt innehålla riktlinjer för utveckling.

3. Avgränsningar

Det tematiska tillägget avser hela kommunens kuststreck och skärgård (se karta 1).

Karta 1. Geografisk avgränsning Tematiskt tillägg: Kust och Skärgård.

Tillägget bör fördjupa sig i frågor av särskild betydelse för kust och skärgårdsområdena, till exempel kopplingar skärgården och fastlandet, allmänna intressen, bebyggelseområden, service, turism och båtliv. Innehållet kommer att utredas vidare initialt i projektet genom nära dialog med berörda. Nedan anges exempel på innehållsplanen för att utveckla kusten och skärgården hållbart:

- En hållbar bostadsutveckling, med fokus på Ljusterö och Ingmarsö - Husarö
- Fortsatt utveckling av Åsättra som replipunkt
- Att transportsystemen utvecklas och tillgången till vattnet ska öka, t.ex. genom småbåtshamnar och upplag för båtar, tydlig information/skyltning, allmänna stråk längs med vattnet samt badplatser.
- Att fler arbetstillfällen skapas
- Att transportsystem utvecklas (för kollektivtrafik, gång- och cykel, bil, båt och gods)
- Att offentlig och kommersiell service stärks
- Att utbudet av fritidsaktiviteter ökar
- Att befintliga natur- och kulturvärden värnas och tillgängliggörs

- Att rekreationsstråk utvecklas
- Att jordbruksmark värnas
- Att teknisk försörjning, så som vatten- och avlopp, avfall och bredband, byggs ut
- Att lokala initiativ samt innovation ses som en viktig del i utvecklingen
- Fler övernattningsmöjligheter.

4. Förutsättningar

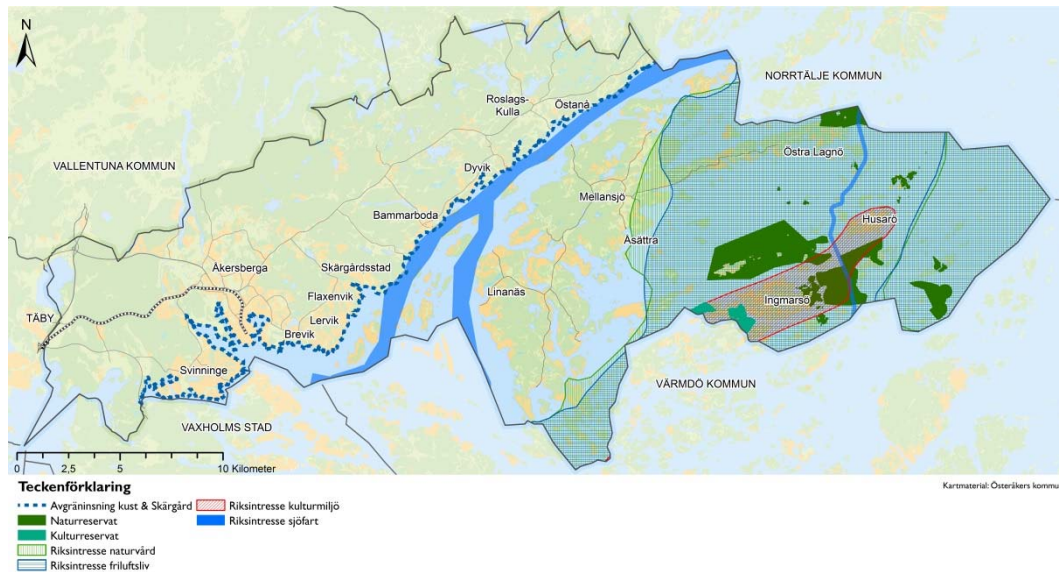
4.1 Nuvarande markanvändning

Inom området för det tematiska tillägget finns idag olika typer av markanvändningar. Det finns flera mindre enklaver av sammanhängande bebyggelse bl.a. i Mellansjö och Linanäs på Ljusterö, på Ingmarsö och på Husarö. Kusten och skärgården präglas även i hög grad av fritidshusbebyggelse. Vidare innefattar kust och skärgården områden med stora natur- och kulturvärden däribland naturreservatet Östra Lagnö och kulturreservatet vid Brottö.

4.2 Nationella och regionala intressen

Hela området för det tematiska tillägget täcks av riksintresset för kust och skärgård. I området finns även riksintresse för friluftsliv, sjöfart, kulturmiljö och naturvård. Det finns även ett kulturreservat och tio naturreservat inom området för det tematiska tillägget.

De olika riksintressena innebär särskilda restriktioner för hur miljön får utvecklas och omvandlas vid kusten och i skärgården. Mellan- och ytterskärgården klassas både som riksintresse för naturvård och friluftsliv vilket innebär särskilda restriktioner för omvandling och ingrepp i miljön. Ingmarsö och Husarö pekas ut som riksintresse för kulturmiljön. Riksintresset för kulturmiljö är under revision och arbetet förväntas vara klart 2019. Furusundsleden och Husaröleden är riksintresse för sjöfart.

Karta 2. Nationella och regionala intressen.

3.3 Planer och program

Inom området för det tematiska tillägget till översiktsplanen finns två planprogram. Innehållet av dessa ska beaktas i det tematiska tillägget och i första hand ses tillägget som en utveckling av programmens innehåll. Eventuellt konflikter mellan programmen och tillägget ska hanteras på lämpligt sätt.

3.3.1 Planprogram Ljusterö (2010)

Planprogrammet är ett långsiktigt strategiskt dokument som ska ligga till grund för Ljusterös mark- och vattenanvändning. Planprogrammet redovisar viktiga allmänna intressen och gör avvägningar mellan olika motstående intressen. I planprogrammet redovisas markförhållanden, kultur- och naturvärden, tillgång till service och infrastruktur. Den föreslagna markanvändningen syftar till att underlätta för en ökad fast befolkning. Främst föreslås en förtätning av Mellansjö och Linanäs, men även andra orter som t.ex. Laggarsvik och Marum. Platser för fritidsbåtshamnar föreslås vid Arnö och Tranvik.

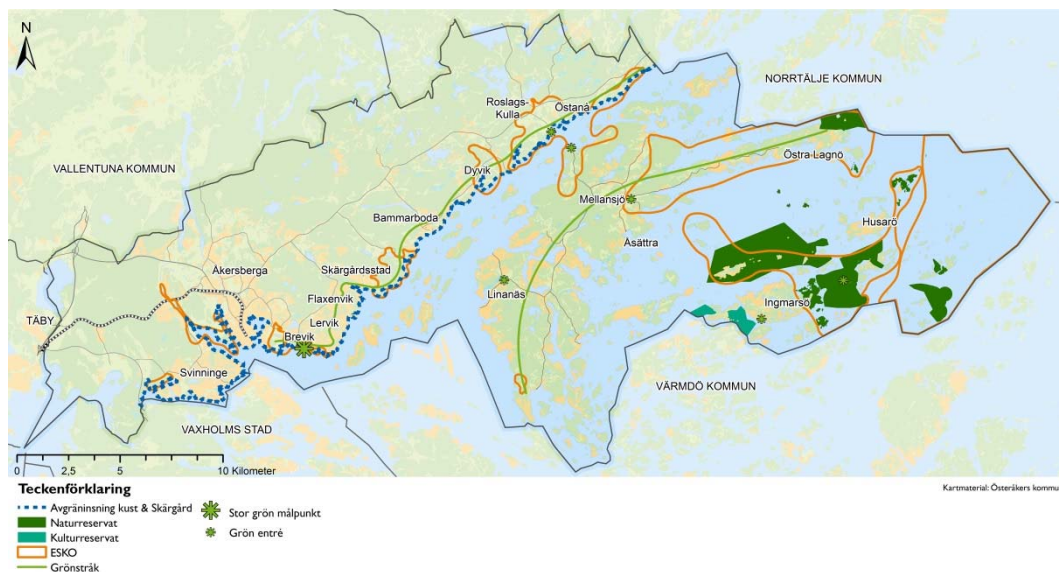
3.3.2 Planprogram Mellansjö (2010)

Planprogrammet syftar till att ge en samlad bild av hur Mellansjö med omgivning kan utvecklas avseende markanvändning och bebyggelse under en 20-års period. Planprogrammet redovisar hur förutsättningarna för hur bevarande och utveckling av

social och kommersiell service kan stärkas, hur odlingslandskapet i södra Mellansjö och norr om Kyrksjön kan bevaras samt visar på möjligheterna att skapa cykel-, gång- och rekreationsstråk.

3.4 Natur- och kulturmiljö samt friluftsliv

Kusten och skärgården innehar flera viktiga natur- och kulturmiljöer. På Brottö finns ett av länsstyrelsen upprättat kulturresevat. Vidare ses flera viktiga naturområden och naturresevat, t.ex. Östra Lagnö. Det finns även flera ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) där särskild hänsyn till natur behöver tas. I förslaget till ny översiktsplan föreslås ett rekreationsstråk längs fastlandets kust och behovet av ett stråk som knyter samman grönstrukturen på Ljusterö lyfts. I förslaget till översiktsplan pekas även Breviks havsbad ut som en viktig grön målpunkt längs kusten och ett antal entréer att ta sig ut i naturen från (se karta 3).

Karta 3. Natur- och kulturmiljö samt friluftsliv. Föreslagna gröna stråk, stora gröna målpunkter och gröna entréer i kartan är hämtade från förslaget till översiktsplan 2040.

3.5 Kommunikationer

Ljusterö är kopplad med bilfärja som går mellan Östanå på fastlandet och Ljusterö färjeläge och utgör en central transportled ut i skärgården. Ljusterö Åsättra är replipunkt i skärgården och Ingmarsö är kommunens kärnö. Från kommunen sida ses Ingmarsö och Husarö som ett gemensamt kärnöområde.

Ljusterö har bussförbindelser till Åkersberga och Danderyd. Waxholmsbolaget trafikerar 37 bryggor i Österåker, men det saknas en koppling mellan Åkersberga och skärgården. Det finns även ett behov av att utveckla samordning mellan buss och båt i skärgården.

Det finns ett lokalt engagemang bl.a. kring trafikfrågor i skärgården som är värdefullt i kommande arbete med förstudien. En trafikgrupp för föreningar och företag i Österåkers kommuns skärgård (TÖS) som har arbetat fram en beskrivning av en framtida trafiklösning både vad avser person- och godstransporter samt förbättrad service i skärgården.

3.6 Service

Serviceutveckling finns planerat och beskrivet för hur och var det bör ske i Ljusterö planprogram. I RUFS 2010 pekas Ingmarsö ut som en kärnö vilket innebär att ön ska inhysa en viss grad av service. Österåker ser även att Husarö ska pekas ut som en del av samma kärnömråde som Ingmarsö. I det tematiska tillägget kan frågan om serviceutveckling fördjupas och analyseras i kontext med bostadsutveckling och kollektivtrafikutveckling.

På Ljusterö finns i dag två reningsverk, ett i Mellansjö och ett i Linanäs. Delar av Linanäs är idag anslutet till allmänt vatten och spillvatten och en ytterligare utredning ska göras för att finna lämplig lösning på kapacitetsproblem i området. I pågående projekt med att ta fram en VA-plan för Österåkers kommun behandlas VA-frågorna i bl.a. kust och skärgård.

I skärgården finns idag stora brister i gång- och cykelvägnätet. Utveckling av gång- och cykelvägnätet på Ljusterö och i övriga skärgården är något som efterfrågas. Även standarden på vägnätet behöver förbättras.

3.7 Tidigare inventeringsarbeten

Biotopkartering Ingmarsö (2011) – GIS-kartering över Ingmarsös stränder och biotoper. Karteringen visar skyddsvärda och känsliga områden och utgör ett

kunskaps- och beslutsunderlag i samband med exempelvis planering, muddring, bygglov, etc.

Båtplatsinventering (2010) – Inventeringen syftar till att ge förslag på platser för hamnar, marinor och båtuppläggningsplatser. Utredningen omfattar inte befintliga markägoförhållanden, naturskydd och miljökonsekvenser, utan behandlar enbart frågor kring båtlivet. Ytterligare utredningar kan således erfordras för att uppnå långsiktigt hållbar utveckling. Angivna utvecklingsmöjligheter av fritidsbåtshamnar inom kommunen grundar sig på tekniska förutsättningar såsom t.ex. ytbehov, vindförhållanden och vattendjup. Utredningen pekar exempelvis ut Norrviken som den bästa utvecklingsmöjligheten för båtplatsverksamhet ute på Ljusterö.

Underlagsrapport kustinventering (2008) – Redogör för de värden som finns marint i kustnära lägen på fastlandet och i skärgården. Inventeringen utgör en underlagsrapport till ”Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun” och omfattar bl.a. ekologiska värden vid de berörda områdenas kust. Ett antal områden beskrivs ha särskilt viktiga naturvärden som bör bevaras längs med kusten, både på land och i havet.

Vindkraft i Åkersberga kommun (2009) – Utredningen visar att vindkraft är som mest lönsamt i mellan- och ytterskärgården i kommunen baserat på områdenas vindförutsättningar. Inom det tematiska tilläggets avgränsning pekar utredningen ut ett litet område på Ljusterö som kan utredas för ytterligare vindkraftsetablering.

5. Preliminär tidplan och kostnader

- Samråd planeras till slutet av 2018
- Utställning planeras till slutet av 2019
- Antagande slutet av 2019/början av 2020.

Budget för projektet föreslås till 1 mnkr. 2018 och 1 mnkr. 2019.

6. Risker

Projektets största risker bedöms vara att det kan saknas personella resurser hos de enheter som förväntas delta i arbetet eller att frågorna är så pass komplexa att de inte kan utredas inom föreslagen tidplan och budget. Strategin för att minska riskerna är att ta beslut om projektplan i styrgrupp, tydligt kommunicera syfte och vad representanterna i arbetet kan bidra med samt hålla fokus på projektets huvudmoment.

7. Förvaltningens slutsatser

I förslaget till ny översiktsplan för Österåkers kommun 2040 föreslås att ett tematiskt tillägg till planen tas fram för kust och skärgård. Det tematiska tillägget till översiktsplan avses beskriva områden där hänsyn behöver tas samt innehålla riktlinjer för utveckling inom kust och skärgård. Tillägget bör fördjupa sig i frågor av särskild betydelse för kust och skärgårdsområdena, till exempel kopplingar mellan skärgården och fastlandet, allmänna intressen, bebyggelseområden, service, turism och båtliv. Planen ska tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och i dialog med föreningar, näringsliv och boende inom området. Tillägget föreslås avgränsas geografiskt med att innefatta hela skärgården och kusten i kommunen.

I tidigt skede av projektet ska behovet av ytterligare inventeringar och utredningar kartläggas samt kopplingar till pågående projekt förtydligas.